

Lean nei wirken, of De skatkiste mei geheimenissen : oarspronkelik blyspil mei sang in ien bedriuw

<https://hdl.handle.net/1874/231505>

LEAN NEI WIRKEN

OF

De skatkiste mei Geheimenissen.

Oarspronkelik Blyspil mei sang in ien bedriuw,

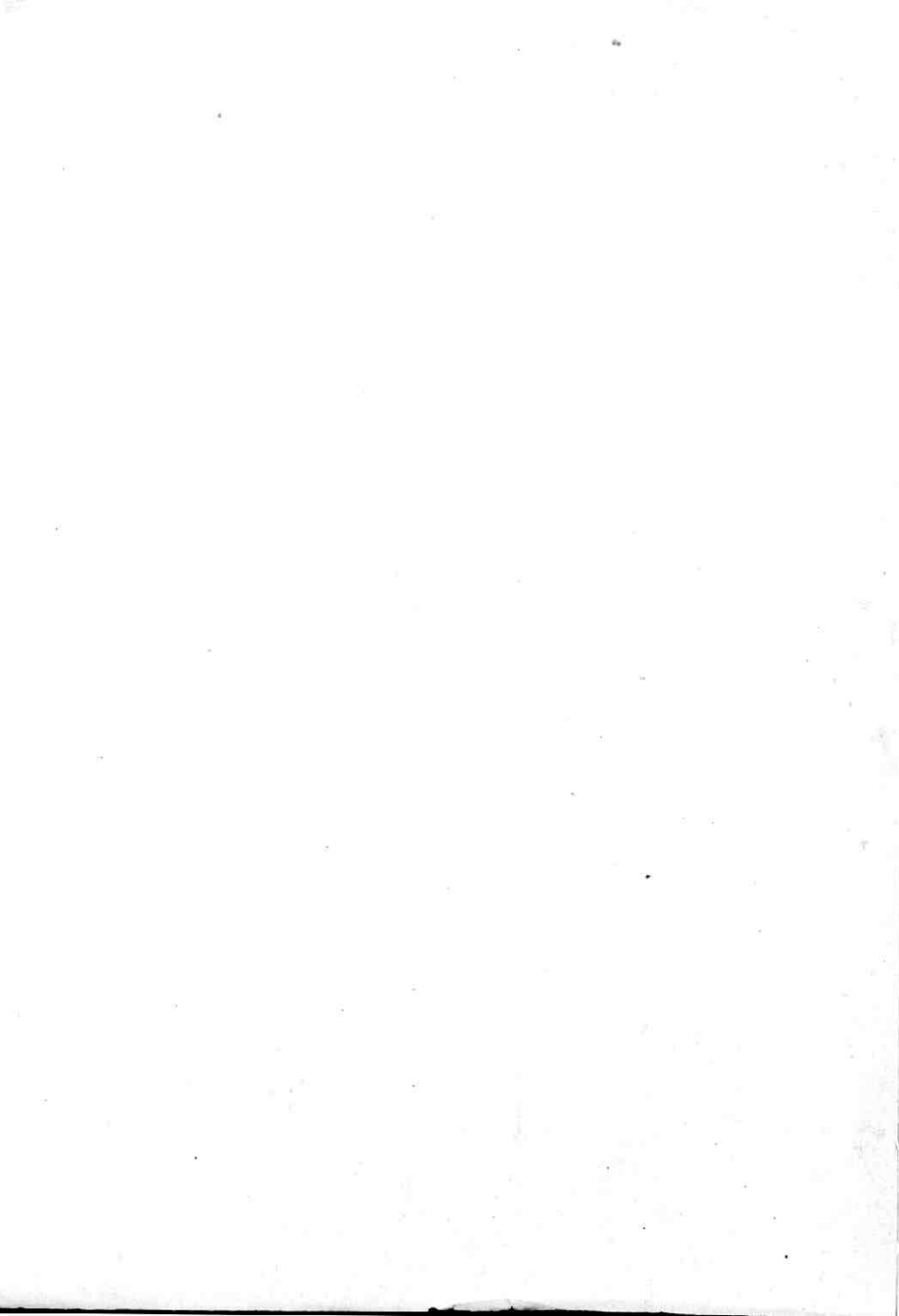
TROCH

WATSE WATSES,
do't er yet feint wie.

C. Jakob Hepkema

HEARRENFEAN,
J. HEPKEMA.
1879.

LEAN NEI WIRKEN

OF

De skatkiste mei Geheimenissen.

Oarspronkelyk Blyspil mei sang in ien bedriuw,

TROCH

WATSE WATSES,
do't er yet feint wie.

HEARRENFEAN,
J. HEPKEMA.
1879.

PERSOANEN.

ONNO TJERK VAN WATEREN, âld-sékaptein, rintelier.

JAN, sin trouwe feint.

SIMEN SIMENSMA, in 'e wand'ling neamd „Ozoofein”
sin Omkesidzer.

BOKKE GROUWERGEA, in 'e wand'ling neamd „Bolle-
bein” sin Omkesidzer.

BARON HABENIKS VAN NULLENDREIN, sin skinfründ.

RUERD TEAKES, arbeider, sin boarman.

ESCULAPIUS, sin Dokter.

It toaniel is in deftige keamer en hat lik as al-
les hwet me er siocht in âlderwetsk oansiean. 't Ien
sawol as 't oar seit ús dúdlik, dat er in âld séman
wennet, dy 't er thige waerm in sit.

1e TOANIEL.

JAN, *allinne.*

De âldbaes in bitsje fen 'e wise . . . As min der waerm in sit, den hat me oan treasters gjin brek, to minsten net, as er ienkear hwet to heljen is. „Hebt u we naasten lief als u zelve”, ja, 't is wier ek, dêrom licht wol safolle treast en meilyen. Mar hwa binne egentlik wol ús neisten? „Alle minsken bin' ús broarren” en gjin jild, gjin eare en gjin oansiean, ha dêr mei to meitsjen — né, frijheid, gelijkeid en broederschap, dy gouden spreuk is fen de 19e ieuwen wy witte alle gearre: *Arbeid adelt!* Dat is ús op 'e skoalle as bern al inprunte. Jawol, moai en goed, in theorie sa 't heart, mar as min âlder wirdt, in 'e praktiek in skriele treast foar de wirkman tsjinoer de lândbesitter, foar de earne tsjinoer de rike, foar de litsen tsjinoer de greaten. Och, Onno Tjerk van Wateren, min bêste hear en master, jy witte gelokkich ek wol better en litte jo gjin rêd foar eagen draeye fen geloksikers, dy 't hjir om jo hinne streakje en flaeje, en nei 't ik hoapje, wol bekaeid weikomme scille. (*hy loert troch it finster.*)

Mar sicch:

Hwet fromme preker komt dêr oan?

't Is Oze-booze-o-zoo-fein!

Dat praet saei, dat siocht taei, dat eamelt en dat seamelt, dat kliemt en dat skriemt, dat paeit en dat flaeit, al nei 't it bêst útkomt

Is 't Salomo, de man fen wisheid en forstând?

Sjongende { O, nein, o, nein, o, nein, o, nein! } *Twa-*
 { 't Is Oze-booze-o-zoo-fein! } *kear.*

(*Sprekkende:*) 't Is in fôlle healbroar fen Islegrislegrim, bynaemd: de wolf in schapenvacht.

2e TOANIEL.

JAN en SIMEN.

SIMEN (*thêge flanterich.*)

Ho is 't hjir Jan?

JAN (*froalik.*)

Wel, ho scoe 't hjir wêse, krekt lik as altiden: Brakel en Smytegeld lidze yet rêstich en wol op 'e souder nêst Yntsje Jans en oare profeten.

SIMEN.

Jonge, jonge, sok praet! De jeugd fen ús tid hat oeral de gek mei. „IJdelheid der IJdelheden, het is al IJdelheid! Ik frege ho 't mei Omke is?

JAN.

Mei Omke, dy leit to siongen op bêd, sa'n skik hat er yet in 't libben. De man hat in fry gewisse en dy dat hat mei wol froalik wêse, al leit er siik op bêd.

SIMEN (*skodhollet.*)

Fy, fy! hwennear scil der foar dy yet ris in liocht op gean?

JAN.

Sa daelk Simen, as 't wol giet. Ik scil de lampe mar opstekke. (*Hy docht dit en seit ûnderwilen:*) Jy binne ek bang foar de tsiusternisse net? Nou foar sokke liu as jimme, dy 't safolle mei tsoende-rye en spoekerye to dwaen hawwe, is dat wol in to skikken. 't Spant er om rêstich to sliepen en froalik to wêsen as min jimmer mei kweageasten hat to kampen.

SIMEN.

Ik scil dy net tsjinfalle min bêste jonge, ik wit mar al to goed, dou wiste net better en mei de jierren

JAN.

Scil 't forstând wol komme woen' jy sidze, mar dat is mis man, ho âlder ho gekker, sawol in 't

geloaf, as in de lieafde foar frouliu en foar jild.
Hwet sids jy, is dat nou nog jongespraet?

SIMEN (*skodhollet.*)

Is Omke wakende?

JAN.

Dat kin jy siker den doch wol begripe Simen!
Ho scoe der oars it „Sémansliet” sionge of miene
jy dat dat giet mei d'eagen ticht, lik as ûnder
jimme kudde as de mûle hwet wid iepen mat? Né
né, hou hwet! alles giet hjir in behoarlikheid.

SIMEN.

Ik mat dy sidze jonkje, dat din spotternye
net betamelik mear is. Der leit in djippe ôf-
grûnd foar dy. Komste net ringen ta inkear, den
freas ik, datste red'leas forlern biste. Fy, fy, sa'n
boaze wrâld!

JAN.

Ei, de wrâld is goed Simen, mar de minsken
dy doge net sids; dêr binne mar fiersten to folle
ûnder, dy 't giet as bedoarne ayen, hia driuwe mei
droege plassen, en dat allinne troch har fûle kon-
sjensje.

SIMEN.

Ik scil mar swye Jan. Oer 't geloaf scille wy

't forearst doch net lik praete. Ik woe wol efkes by Omke sian en de âld man in lits presintsje bringe. Leit er yet in 'e sliepkeamer?

JAN.

Dêr leit er Simen, dat kin jy hearre, hwenthy siongt ommers sei 'k, mar meitsje him nou asjeblichaft mar net fen 'e wise, of jy moasten jerne hawwe wolle, dat er for goed fen 'e streek rekke. (SIMEN *giet skodholjende ôf.*)

JAN, *allinne.*

Dat is my ien, sa 't se er hielkomselden rinne. Min kin mar lik foar hwet tsjin him sidze, dêr is gjin tonkje út to kryen. Ik scoe him nearne better by forgelikje kenne, as by in greate swiete appel! 't Is alles swiet hwet er oan de man sit, mar leauw likwol, dat er der ûnder de skil fry hwet rottich útsiocht. O, ik ken him sa troch en de wertroch. Tink mar net, dat er sa goed en sa gek is as er wol liket! Nou docht er sa mei ien in lûd gebed foar Omke, dat in foech healûre dûrret, as er sin sin kriget en ho stif as er de eagen den ek taknipe mei, Omke sin brândkiste, dy komt him net út it visier, né, dy jowt him egentlik de kreft om 't sa lang fól to hâlden.

De man hjit den ek wedergeboren, nei 't er bankrot slein hat en sind dy tid libbet er fleurich

en wol, Iik as me dat hioeddeis mear siocht, fen dy nywoskene liu, as se bygelijks 10 of 20°/_o útbetelle ha, en sa bûten skot reitsje, om as greate banjers mei in oarmans fearren to pronkjen.

(JAN *harket, om 't er immen de gong lâns kommen heart en loert efkes troch de doar.*)

Kom oan, dat treft, dêr komt siker wol aerdich selskip foar jo oan Simen!

Hwa as dy tsiokke setter wêse mei?

't Is okke-bokke-bolle-bein!

Dat siocht rou, dat praet skou, dat wraggelt en dat sjaggelt, dat bromt en dat gromt, dat rochelt en dat kochelt, al nei 't de klok wist . . .

Is 't Anak ek? De man fen sterkte en lichemskreft?

Sjongende. { O nein, o nein, o nein, o nein! } *Twa-*
{ 't Is okke-bokke-bolle-bein. } *kear.*

't Is in kalibroar fen Domme-lomme-grommel-prom, fôlbloed Skiedammer, byneamd: het wandelend jenevervat!

3e TOANIEL.

JAN en BOKKE. (*In dikke setter mei 'n slok op.*)

JAN.

So Bokke, ha we jo dêr ek ris!

BOKKE.

Ja jonge! mar 't spant er donders om hjir . .

JAN.

Dat wol 'k leauwe, as me sa swier laden is . . .

BOKKE.

Ho mienst dat?

JAN (*froalik.*)

Wel, ho scoe 'k dat miene. In leech skip sciet maklik foarút en hirder as ien dat de fólle lêst in hat. Ik ha froeger fearn fen Skiedam op Maestricht, mat je witte.

BOKKE.

O, just, ja, mar ik miende, ik woe sidze, it spant er donders om hjir mei „droege eagen” to kommen.

JAN.

Dat wol 'k daelk leauwe, oars scoene jy to minsten in útsondering meitsje op 'e gewoane gong fen saken. (*fen siden.*) Hy slacht deisk mear as in flesfol nei binnen.

BOKKE.

Dou woste ek alles leauwe ford . . . en mar gjin reden forstean; fen Omke komt min gjin wird to hearren en dêrom bin ik hjir komt.

JAN.

Omke! dy leit to siongen op bêd . . . né, hou

hwet, né doch net hy scil nou de swiete rêst wol ha, hwent Simen is grif al in toarntsje oan 't bidden en jy witte as dy liu dêr mei goed to set binne, den wol 't wol sliepe.

BOKKE (*nysgierch.*)

Is Simen hjir ek al wer?

Dêr is fêst yet neat skreaawn wol?

JAN (*ânnoasel.*)

Skreaawn? Ho ha 'k it nou? Jy fregen my sa pas ho mienst dat, mar nou mei ik jo ek wol freechje, ho mienje dat?

BOKKE (*gewichtich.*)

Of notaris hjir ek west is?

JAN (*allike dom.*)

Notaris, notaris, hwet leit Omke oan notaris gelegen; dy hat neat mei him to meitsjen, hy kin út sin egen fearren wol fleane en hjir is al oanrin genoach.

BOKKE.

Ja, ja, mar jonge nou fetsje ik earsten datste net riucht op 'e hichte biste fen de saken.

JAN.

Thige skoan Bokke! de saek stiet sa, as jou en

jou kammeraeten Simen Ozoofein en monsjeu Habeniks van Nullendrein it skikke koenen dat Omke foar goed ôfreisge, den leauw 'k net, dat er lang tid fen berie krige.

BOKKE.

O, Jan! ho doarste dy wirden útsprekke. Ik ha siker hert foar de âld man. En wise min dieden dat net út? Nim ik net altid thige hwet mei as ik hjir kom? Sa ha 'k hjir al wer in fiks stik ljerre in 'e doek, hwent ik sids dêr mat mar hwet in om wer op 'e proppen to kommen.

JAN.

Is 't meiskien fen jou âld hânser? Dêr ha jy omers de rikstikken útsnein, foar 't er de dobbe ingien is.

BOKKE.

Dy diveker né, Jan! dat scoe to fier gean, né, dy kinne de Amsterdammers by wolwêsen troch de kiel skouwe. — Né, dit is fen de bêste kjelleljerre, dy kostetet my it pûnd wol âlve stûren.

JAN.

Ik nim dy dingen sa nau net, hwent as wier 't bygeliks ljerre fen in stikelbaerch, ik leauw dat de measten dêr net folle fen priuwe scoeden, as hia it net wisten.

BOKKE.

Dat haste goed, mar om fen 't ien in 't oar to praeten, ik wit dou haste it thige by de âld baes stean, dou kinste mei him lêse en skriuwe, jonge, scoeste net ris in goed wird foar my dwaen wolle, as 't safier ris komt . . .

JAN.

Ja Bokke, jou ha bynei de selde tekst fen fine Simen lêstdeisk; dy eamelt ek jimmer, as 't safier ris komt Jan en den . . . en den . . . en den . . . den hat er hwet swiete appels om omke hwet op to kwikken. My tocht jou moasten earst sels mar ris mei jou ljiere op 'e âld baes los en sioch ris as jy gjin bit krye kinne.

BOKKE.

't Liket my biustere freamd ta mat ik sidze, datste din egen belangen net better begripste. Dou witste doch, ik bin rûnd fen aerd en wol gjin tsjinsten sonder beljeanning. Né jonkje, dou witste net ho goed as ik it mei dy foar ha.

JAN.

Allegearre goed en wol Bokke, mar min aerd is sa dat ik oeral en altid fry praet ha wol, ik kin slim swye en ha in bulte nocht oan 'e gekheid, nou mat ik in fry gewisse hâlde, trou en earlik bliuwe

en riucht troch sé gean. Sioch jy, den kin dat, mar oars Wy sprekke elkoarren wol neyer, gean jy earst mar 'ris nei de âld man ta en harkje 'ris hwet dy seit. (BOKKE *giet.*)

JAN.

Binnen Bokke, ik freas jy scille wol to let op 't rik komme. En bûten dat, fine Simen scoe jy doch yet fiersten to tûk ôf wêse. Stumpers, as jimme binne. Jimme tinke immen maklik in rêd foar eagen draeye to kinnen, mar by 't einsluten steane jimme licht sels in 'e tsiokke mist. Sa giet it mear: in oar in 't ûnleech fiere wolle en sels er in reitsje. Hwa falsk spil spilet, komt meastal bekaeid wei. Hwa op forkearde paden giet, hat de divel ta friûnd, en dy bringt sin folkjen krekt hwer 't wêse mat. Dêrom hâld ik altid nog safolle fen 'e divel, al ho freaslik as er ûs ôfskildere wirdt fen sin neibestean-den sa as Simen. (*hy harket efkes as foaren.*) As me oer de divel praet, dan lit er trochstrings net op him wachtsje, lik as sumlike greate liu mei bulden jild en bitsjes forstân, né, mar dêrfor is er den ek earm mar gau en snoad. — Sa wie 't hjir ek. Hwent ik praette oer sin neibestean-den en sioch Hwet deftich hearskip kaem dêroan?

't Wie Ulle-sulle-nullen-drein!

Hwet kein en hwet fein, dat swaeit en dat draeit, dat siocht en dat pocht, dat stapt en dat snapt, sa faek as er mar minsken siocht.

Is 't Rotskild ek de jildkening fen 'e wrâld?

Siongende } O, nein, o, nein, o, nein, o, nein! } *Twa-*
 } 't Is Ulle-sulle-nullen-drein. } *kear.*

In fôlle neef fen Okle-pokle-pierlaplume, earm as Job, byneamd de „vergulden bedelaar!”

4e TOANIEL.

JAN en BARON HABENIKS.

HABENIKS.

Is er ook belet Jan?

JAN.

Belet? Belet? ho divel nou? Hy mat doch earst dea wêse of woen' je him foarôf mar beliede.

HABENIKS.

Och, jongen! wat maal jij met je vervloekte ape-taal. Je kwaakt als 'n kikker, die niet weet, waar 'i nachtkwartier zal zoeken.

JAN.

Och, min lieave minhear, jy mochten siker wol winskje dat jy in kikkert wieren, dan koen' jy to minsten it winterhealjier foarby fen iten en dat scoe in hiele útwinder wêse.

HABENIKS.

An wijsprate mankeert het je niet, maar à pro-

pos! hoe gaat het met mijnheer de kapitein, wat beter hoop ik?

JAN.

Né alhiel net, 't giet hioed swietwei efferút.

HABENIKS.

Zoo, zoo, je doet me waarlijk schrikke!

JAN.

Dat is siker gjin wonder minhear!

HABENIKS.

Is zijn toestand zoo zorgvol?

JAN.

Och, ja. — Tink ris ta minhear: eerst fine Simen to bidden, do groue Bokke to swarren en nou jo to bearen. 't Kin al net folle slimmer tinkt my. Dat sit oer de âldbaes gear mei'enoar, lik as de skierkerts by 't winter oer in dea skiep. 'k Leauw net dat jy dat fetsje, ik bedoelde (*hy siongt en makket de beweging fen jildtellen.*)

't Is om zie dit, 't is om zie dat

sa sionge se in 't Hollândsk, ha 'k wol ris heart, as se in sike omke treaste, dy 't thîge hwet neilitte scil

HABENIKS.

Zou je dan waarachtig denke, dat ik als man van adellijke afkomst, met zulke onedele bedoelinge 'n oprecht vriend op z'n sterfbed zou kunne nadere?

JAN.

Adelik bloed is yet net eal, minhear!

HABENIKS.

Ik zou durve zweere

JAN.

Dat it allegearre innige dielhimming is dy 't jo driuwt, o, ja, dat doare Simen en Bokke ek sa faek as jy dat wolle, mar mei al dat swarren fen lieafde en belangstelling in omkes lot, kin 't nog bêst ris barre, dat jimme elkoar strakjes yet ris by 't hier krye, ek út lieafde foar jy fetsje my wol. 't Liket freamd, mar wier is 't, dêr scoe 'k m'n kop op jaen wolle. Hwet ha jimme hjir al den dei to meitsjen?

HABENIKS.

Mag 'n dienstbare, die van z'n heer en meester zooveel weldade geniet, op zulk 'n toon spreke tege diens trouwste vriende. Ik ben met het lot van m'n vriend zeer bewoge en zal het steeds met dade blijve

toone, (*hy lit in pear oranjeappels siean*) dat mijn gevoelvolle woorde geen ijdele klanke zijn.

JAN (*wilst Habeniks hinne giet nei binnen.*)

As me it net better wiste, den scoe me sok praet hast leauwe matte. Och, och, dy earmoede in 't lekken, dy beskriuwet hwet, hia is tsienkear erger as dy in 't pilo.

HABENIKS (*al by de doar draeit
him om.*)

Heb je het nog tege mij misschien?

JAN.

Ja ek al. Ik forhelle dy liu hjir: do 'k sa 'n litse boi wie, do ha 'k ris in jonge mosk hâwn dy stearre woe, mar do ha 'k him it bekjen sa fôl proppe, dat er gjin siken mear krye koe. Nou is de âld man wol gjin jonge mosk, sa wis is elk wol, mar nimmen is ek sa dom of hy fettet min sidzen wol.

HABENIKS.

Ik zou je anraaie, wat meer bescheidenheid aan den dag te legge! Je praatjes hebben al bitter weinig te beduije Ik zal er volstrekt geen notitie meer van neme (*Hy giet.*)

JAN, *allinne.*

Och, dy ûngelokkige stumper, dy earne baron Habeniks van Nullendrein, hwet is 't hird om swye to matten, as me sa jerne útfarre scoe: hwent tink er om, dat ik him in 'e macht ha! As er koe, scoe er my ringen lits man meitsje en woe 'k him to bûk stean, sadat er komme koe, hwer 't er sa jerne wêse wol, den scoe er my mei de himmel betelje wolle. Yetris, earne Nullendrein, oer alle hinzers biste hinnetilt, tsjin alle bergen ha se dy opkroade, fen alle mearken biste thûs komt, en fen al din sibben biste forstjitten. Hwerom? Omdatste din hiele libben troch dy sels forjitten en mar bouwt haste op din hege namme en komôf. Hwer scoeste oars ek op romje kinne? Ik sids as de liu fen sa'n komôf gjin goed plak krye in e maetskippy, den is 't egen skild!!!

Dat fliucht om Omke ta en oan,
 Elts sprekt fen lieafde en helpbetoan,
 Elts skriemt en kliemt om Omkes wea,
 En winsket: Och, wie Omke dea!

't Is om zie dit,

't Is om zie dat,

't Is om, je weet wel waarom en om wat!

'k Seag lest in rike dame gean,
 In mislik spoek in moaye klean;
 En doch yet hearkes efteroan,
 Elts spriek fen lieafde en bea har oan!

Refrein as foaren.

In Ezel komt in 't heech bestiür,
 Kryt pleats oan 't hiele greate roer
 Om 't skip fen steat sin koers to jaen,
 »Hoe kwam een ezel daar te staan»?
 't Was door zie dit, enz.

In frek al fry hwet grís en áld,
 Dy stoe allinne in 'e wráld;
 Sin tsjinstfaem yet gjin tweintich jier,
 Dy swarde him íwge trou sa wier.
 't Was om zie dit, enz.

Nou ha se hjir hioed en jister den doch fêst wol
 oer de tweintich porsjes iten brocht foar de áld
 man. 't Is oars al freamd net, ho siker as de liu
 binne en ho better as hia it betelje kinne, ho mear
 iten as er to heap tóge wirdt. Hwent earne Ruerd
 sîn wif Sioukje bygeliks hjir nêst, dat sloaf hat
 nou al sind jier en dei omsukkele en 't is er alle-
 gearre earmoed en elende hwet er úthinget, mar
 folle fen dy meilyge treasters dy 't hjir it hús
 foltógje, komt men dêr to hearren of to sian.

5e TOANIEL.

Dr. ESCULAPIUS, (*in gútich manneke,
 hiel los klaeid.*)

JAN.

Bltd, dat jy komme dokter. Dy thrye mannen
 ten jister lúke al wer om it langste ein. Jy moas-

ten se mar hast `ris foar goed ôfbalje. 't Hat nou langernoach dûrre. Hia mochten it oars ek ris in 'e rekken krye, dat se in 'e fûke rinne.

DOKTER.

't Lacht mij toe, dat moet ik zegge, maar is 't mogelijk, dat ik geheel buite spel blijf?

JAN.

Ik stean foar alles en de âld baes, dat wit ik, dy scil jo net to licht falle. 't Is alhiel sîn egen útstel. As studinten ha jimme fêst safolle fiten wol úttocht, dat jo ek us de wei wol wîse kinne, om thrye skarlûnen in 't net rinne to litten.

DOKTER.

O ja, Jan, dat is niemendal, om ze er in te late loope; we zijn al een heel eindje op weg; als ik zoo meteen zeg, dat de toestand van den patient zorgvol begint te worde, dan gaat het lieve leventje los. Als 't maar niet te ver loopt!

JAN.

To fier, to fier dokter, 't kin nea to fier! Dy snaken matte lean nei wirken ha. Hia scoene de âld man wol forskuôrre wolle, om mei de fearren wit hwer to fleanen. Dy fiue Simen preket mar fen barmhartigheid en genade en den skriemt

er mar, dat Omke sa dwaes wêse kin om sokke idele minsken as dy Bokke en dy Habeniks by him to dildsjen; ho sin neilittenskip it kwea fen 'e wrâld yet ris foartsterkje seil as sokke gewone minsken as hia der de fingers efter krye. Siker dokter it is net om út to stean.

DOKTER.

Als het alleen Ozoofein was, die saaië zemelpreker met zijn uitgestreke gezicht, dan zou ik er zelfs recht schik in hebbe, om hem eens voor al-tijd af te exerceere. . .

JAN.

Dy mesjeu Habeniks is neat better Dokter! Koartlin ha'k foar min egen eagen sioen, dat er oan d'âldbaes sin brândkiste siet to pluesjen, fen sels om út „innige dielnimming” mei de bêste aep er op ôf to gean. Hy swart by adel, titels en wapens en lit it oeral hearre, ho 't sin foarâlders mei 't swird in 'e hând fochten ha foar fryheid en godstsjinst, dêrfoar matte wy har tankber wêse, seit er, en om dat net to forjitten, ha hia as ôfstammelingen fen dy fiere mannen dy krûssen en wapens as ûnderskieding krige. Den wit er de âldbaes mei kleuren út to lidzen ho disse troch sin neilittenskip oan him allinne to formeitsjen in romrik foargeslacht wer op 'e throane helpe kin.

DOKTER.

Dat is toch waarachtig nog niet zoo gek gedacht; adel zonder geld beteekent niets, zoo wijs zijn de schooljongens ook al in onze tijd. Maar Bokke die schijnt dan toch iets beter te zijn.

JAN.

Och, minhear, hwet seil 'k sidze; Bokke is Bokke, al hofolle forstân as er ek mient to hawwen, hy is sa wekker net as sin genamt.

DOKTER.

Zijn genamt, genamt, wie is dat?

JAN.

Dat is de hoanne dokter, dy neame wy in Frisland ek Bokke. De man sin wisheid sit in Skiedam. Foar de rêst lit ik him bliuwe for 't jinge er is: Dit wit ik wol, dat it alle thrye lêstige séskippen binne en as jy de âldman in recept foarskriuwe koene, dat dy thrye mannen foar goed ôfballe, it scoe him mear helpe as jou hiele apteek.

DOKTER.

Heb maar geduld vrindje. Ik heb mijn ontwerp verder dan je wel denkt

JAN.

Dat mei 'k hearre dokter, mar jonge as 't koe, den moasten je ek hwet dwaen foar dy earne stakert hjir nêst, dy lik as minhear wit oan alle iggen en einen to koart sciet. Oanstands komt er hjir, hwent wit minhear, ik jou him yet wol ris sa'n dit of in dat. — (D. en J. in 't hinnegean.)

DOKTER.

Wees maar gerust Jan, ik zal maar eens binne kijke. Het lieve klaverblad schijnt maar volstrekt geen haast te make.

JAN.

De iene stiet de oare net en elk foar oar is binauwd, dat er by koarter ein komme scil.

(DOKTER en JAN geane binnen. RUERD komt in sîn wirkpakje troch de bûten-doar in 'e hûs mei in deaman of takkebosk op 'e rech en in kantskeppe by him.)

6e TOANIEL.

RUERD (*allinne.*)

Dat is doch wer tsien stûren fortsjinne hioed. Hwet bin ik al lokkich as ik sioch nei mîn gelikens, dy 't de hiele winter bynei gjin wirk hâwn

hawwe. De liuwe binne my den ek nog al tadien, hia witte wol dat ik in swiere hûshâlding ha en dat min wif jimmeroan sukkelt. Wy komme sa doch fen d'iene dei ta d'oare en as skielk de simmer wer oankomt, hoapje ik, dat alles wer hwet rommer omkomme mei

7e TOANIEL.

JAN en RUERD.

JAN (RUERD *in 'e reden fallende.*)

Jou tinke er yet al goed oer RUERD. „Tevredenheid maakt gelukkig”, ja, dat hat master my ek wol leard, mar as ik jou lot hie, den leauw 'k al, dat ik my sels fen 't winter 'ris to gast noad'ge hie op ien fen Joukeboer sîn drintsjes, dy 't hjir efter jou hiem rinne.

RUERD.

Den hie ik ek ringen to gast west onder de blau-pannen by Groue Durk to Liowerd. Eerlijk duurt het langst, dat hat master my ek leard en dêr hoapje ik my ek by to hâlden.

JAN.

Ja, dat scil ek wol bêst wêse, mar Obbe slachter seit, dat er om rîk to wîrden efter mat.

RUERD.

Dy Obbe wit it altid mál to betinken. Sajust stoe er by de brêgge to roppen oer ús bestiär. Binne my dat ek riedsliu, sei er, litse Krist is in jabroer, greate Geale past wol op, dat hy en sîn famílje net to heech oanslein wirde; Wopke Print, dy sit in 'e rie om 't er in wein rídt lík as de borgemaster; Jhr. van Waveren, fen sels, dat is in man mei in moaye namme en sa mar foart.

JAN.

Den hat er fêst ek wer rúsje mei 't wíf háwn.

RUERD.

Ja stellich, en do begûn er tsjin my, hwent dou witste ik kry in krúmke ûnderhâld, dy rike boeren fen 'e streek brúke dy to'n ein, sei er, en wy kinne dy ûnderhâlde, 't roait nearne en nearne net nei. Is my dat ek in húshâlding! Mines siocht er net moai út, dat wit elts, mar dêr is doch yet „riuchtfeardigheid” hwent ha 'k in stik in as 'k thús kom, den wist Trín my 't gat fen 'e doar. Ik hie siker hast sorch, dat eksteur him oppakke scoe. 't Rûn my to fier, hear!

JAN.

Ik mei sokke liu dikerske graech ris hearre en dy Obbe doch, dy wit it brik mar ek teffens

faek skerp en wier to sidzen. Folle fen jimme liuwe, dy leauwe nou suver alles hwet Domeny en sîn gelikens sidze en dat is altid moai, mar wol jy wol leauwe Ruerd, dat dy belésene mannen de spikers ek wol ris mei de koppen in 't hout weislaen wolle. Uses sei okkersneins yette, ja jou wieren ek in: Wij reizen allen als broeders naar één en hetzelfde vaderland en hofolle fen jou broars koene jy do optelle, sa om ende by jo

RUERD.

Och, dêr ha 'k sa krekt net oer neitocht, Jan.

JAN.

Né just, mar Obbe wol en neitinke man, dat is de boadskip. De theorieën binne faek hiel moai, mar tapast op it deiske libben den roait it faek gjin bît. Dy boekeliu, dy alles sa hiel krekt witte to sidzen, mar faek hiel min witte út to fieren, dy ha 'k wol ris forgelike by Oebele Setter, hwent as dy de striette lâns swabbere mei 't lif fol Skiedam den rôp er by eltse swaai: Recht door zee! sioch je wol, dat wie de theorie, mar hy koe se net in 'e praktiek bringe. Dat is den doch ek wol dûvelsk, sei er wol faek, as er net fjirder komme koe, dat min sa 'n bûkjen fol jenever net riucht troch sé thûs krye kin. Sa giet it dy learde liu soms ek mei har nye útfiningen: op 't pompier stiet

alles goed op 'e foatten, doel en útkomst binne der thige moai en as 't spiltsje rinne scil, den giet it lik as mei Oebele, it wol net foarút, likemin as de rin-allinne fen Marum, dêr jy 't fêst ek wol ris fen heard hawwe.

RUERD.

Wy ha to min leard Jan, sids ik wol faek. Do 'k jong wie ha 'k in jier of hwet op 'e earme-skoalle west, en dêr giet it trochgeans net mei stoam, ek al troch gebrek oan stienkoal en boppedien moast ik ek al gau mei oan 'e lodde.

JAN.

Dêr is in bulte ûnrucht in 'e wrâld, Ruerd! Moasten dy earme sielen fen wirkliuwe dy 't mei kloek wêsen troch 'e tid komme, mei opbringe foar al dy kinstweyen in ús gea, hwer 't de greatheid har in al har weelde foarby fleane kin; moasten hia har sûrfortsjinne cinten, dy 't se sa breanedich binne ek mei opbringe foar de rike mieltid fen 'e borgemaster en foar de gledde knoapen fen 'e fjildwachters, dy 't er binne foaral ek om har in bethwang to hâlden; moasten de wirkbyen, dy 't de hunich in 'e koer bringe, gjin fry fleanen ha? Hwerom it sinnelocht net fry in al jimme wentsjes skine to litten, de riek troch de skoarstjin en jimme sels troch de iene efterdoar (hwent foardoarren ha

Jimme faek net) gjin fry útwei to jean en sels it sâlt en de sieppe to beleasten, o fy, sids ik faek as ik den dêrby tink, ho 't jimme op mannich doarp yet wachtrinne matte to koste fen egen liocht en fiûr, om to passen op 'e skatten fen oaren, of mei oan 'e brândspuit steld wirde of erger yet allerearst it fiûr instiurd wirde as 't heitelând in gefaer is, to-wile jim' útsluten bliuwe fen alle riuchten hwer 't stimmen en kiesn jildt.

RUERD.

Hwet scil ik sidze, hwent hwet je dêr fortelle dat giet mîn forstân to boppe. 't Scil wol wier wêse, dat wy hwet eftersteane, mar och! wy komme der ek al. It lok fen 'e wrâld scil sa ûngelik net fordiel wêse as 't wol liket. Dy 't mei in bitsje tofreden is, is gau gelokkich. En dêrby Jan, as ik alles sa fin trochseach ha 'k wol 'ris tocht, as mannich wîs man, scoe 'k den yet wol lokkich wêse kinne in mîn stând? Dêr twifelje ik oan en den mat ik sidze, bin 'k er wol ris blyd oer in my sels, dat ik mar dom bleauwn bin en net wit, hwer 't alle einen sa presies fêstsitte.

JAN.

Dos it giet jo den as de sîken, dy 't in ûngeaslike kwael ûnder 'e lea hawwe, mar der sels net fen ôf witte en sadwaende yet in flaue hope op behâld oerhâlde, dy 't har it lyen dragelik makket.

RUERD.

Op sa'n wise, ja. Us master sei lêst ek sa, do it to praet kaem, dat ik yet al in swiere sile to lûken hie, ja Ruerd, sei er, as jimme gjin gesûndheid hawwe den stiet it slim, dat is mar wier, mar lokkich dat dy mar seldom ûntbrekt in jimme stând; oer 't generael binne jimme sterk en kreffich, brûke net heal safolle medicinen en wirde wol helte âlder as de greaten fen disse ierde, dy midden in 't formeits eltse ûre oan 'e forlieding bleat stean en har libben mar al to faek to koart dogge, omdat se al dy weelde net trochstean kinne. Altid in 't fôlop, siker it liket moayer as 't is. . . .

JAN.

Mar altid in 'e earmoed den?

RUERD.

Dat siocht me seldom of nea, as de need op it heechst is, komt er ûtkomst en faek wol folle earder. Der binne mear greaten oan sieleleed stoarn, as earmen fen hunger omkomt, ha 'k wol ris sidzen heart en faek tink ik dêr wol om!

JAN.

Wy praete ris wer mîn goede man. (*Hy giet in-
twisken nei de kast en hellet dêr ien en oar út foar
sîn boarman.*) Sioch jo wol, hjir ha 'k hwet fen
d' âldbaes sîn presintsjes foar jou wîfke, hy kin se
doch net ûtswiet — dat is praktiek wîtje. . . Meitsje

nou mar gau, dat je hjir wei komme, hwent jy witte dêr binnen, dêr spoeket it — en nimmen oars as de âldbaes wit, dat ik jimme sa nou en den eat fen sîn oerfloed takomme lit. . .

RUERD.

Ik betankje jimme alle beide dêr foar thige by thige.

JAN.

Dat docht me ek oan goe-friûnden, dy 't jin jild liene wolle tsjin 8 à 10 percint, inkel om jy út 'e need to helpen, mar by us kin jy mei ienfâldich „betankjen” al mear as folstean. (*Ruerd ôf.*)

JAN, *allinne.* (*Hy harket oan 'e doar en giet dêrnei wer mids op it toaniel.*)

JAN.

Dêr komt it trefflike klaverblêd siker krekt oan: Geloof, Adel en Schiedam ho kin 't moayer? Scoe 't pleit nou beslist wêse, d'âlde testemintsje? Och, och, mocht it 'ris komme sa 't ik it wol winske. (*Hy rint wer nei de doar.*) 't Skieden falt swier, scoe men wol sidze, sa lang dûrret it. Hwet ha hia 't drok! scoe Bokke al ien to pakken ha? Stil, nou efkes from wêse, (*Hy kryt in boek en giet sitten.*) dat docht min wol net, as Domeny oan 'e foardoar draeit?

8e TOANIEL.

JAN en it KLAVERBLED.

(*Wilst dit lêste oan 't wird is, makket JAN in bitsje op 'e eftergrûnd tapaslike grîmatsen of smât er in geklik wirdke mei mank, allinne foar de earen fen 't publiek.*)

HABENIKS (*fry hwet lûd, wilst er mei de beide oaren troch de doar komt.*)

. . . ik blijf bewere, dat de maatschappij tegenover ons de grootste verplichting heeft. (JAN makket dy forplichtigen dúdlik troch oanslaen en bûgen.) Het huidige geslacht is z'n staatkundige vrijheid en zelfstandigheid grootendeels verschuldigd aan de dapperheid mijner voorvadere. (JAN, troch tuses it fiûr in to stiûren, ja wol!) Die hebbe hun leve immer feil gehad voor 't lieve Vaderland, ja hun bloed zelfs geofferd op het altaar der vrijheid en het is dientengevolge, dat op onze borste nog de eerekruse schittere, bewaard in onze titels en wapens, ter herinnering voor de nakomelingschap, opdat deze zich steeds dankbaar zou betoone ook tegenover de zone van zulk 'n fier en opofferend geslacht (JAN *wîst op Habeniks: Knappe „zonen”!!!*) Voor geen schatte ter wereld, zou ik m'n adelijke afkomst ooit wille verloochene, hoe groot de kracht van het goud ook moge zijn, de echte adel buigt niet voor geld! (JAN: né, mar

dy krúpt soms foar ginsten fen foarsten en fen ministers!) En hoe ondankbaar zijt gijliede dan niet met my te verwijte, dat ik hier gunste zou kome afbedele van 'n oud zeeman, dien ik om z'n dappere daade en rijke levenservaringe zoo hoog respecteer, met wien ik sympathiseer en als oprecht vriend m'n innige deelneming kom betuige in zijn lijde, waaraan ik zelfs behoefte heb. (JAN: ja, dat „behoefte” is in wier wird, hwent hy is fen alle mearken thús komt: *gewogen maar te licht bevonden!*)

SIMEN.

Ik sids minhear, (Jan, minhear!) dat wy ús nedrich betoane matte in foar- en tsjinspoed; wy meye ús net forheffe noch op ús voorvaders, noch op ús zelvvers, wy binne van nature zwak en geneigd ta 't kweade. (JAN, *dy intwischen in droevich útsiean hâwn hat*: hy hat bankrot slein! begrepen?); hwet wy binne, dat binne wy net troch ús eigen zelvvers (JAN: moaye treast foar sokke liu!) De Heare hat ús voorvaders fry makke en forlost fen freamde oerhearskers, omdat „de waarheid” har sa dierbaar wie, mar dat forjitte de kinderen der wereld in har heechmoed. Blin foar eigen gebreken, oanbidde hia it gouden keal, het slijk der aarde (JAN: dy 't measte slík hat is de bêste man!) mar Petrus sei: goud en zilver heb ik niet

BOKKE, (*him in 'e reden fallende.*)

Hwet is my dat foar 'n gedonder, lit Petrus mar bliuwe, elts hat genoach oan sin egen; 't jild kin my ek gjin wealich skele, dêrom bin ik hjir ek net komt. Ik hâld fen in goed libben wítje, en dit gin ik in oar ek, dêrom ha'k de âldbaes al oer de acht snie's ayen en wit hofolle ljirre besorge, allegearre foar niks. Ik sids altid dêr mat mar hwet in, as jy mar sterk fen inhâlden binne, kin 't wol hwet lye; foar de rêst lit ik elts leauwe en tinke en dwaen, hwet er wol (HABENIKS *lâstert intwisken* JAN *hwet in 't ear en giet mei him troch de riuchterside fen 't toaniel*, BOKKE *siocht it en seit tsjin* SIMEN): Dy, dîvel Simen! dat stean 'k neat. (*Ut de hâlding fen* JAN *wie 't dûdlik, dat er dit just útlokje woe.*)

SIMEN, (*loerende.*)

Fy, Bokke, sokke fraeselike flokken . . . Hwet tink jo den scoe er Jan omkaepje wolle? (BOKKE *giet op 'e lâster.*)

BOKKE, (*gewichtich.*)

Ik hear neat. Hy is altid donderske (SIMEN *skodhollet*) great mei d'âlde, dy snaek, hy is Jandorie net ienris in 'e famlje, dy Nullendrein!

SIMEN.

Och Bokke, wy matte dat oan 't lot oerlitte, dat

is riuchtfeardich en doch al foar us geboorte bepaald. Wy kinne der neat oan ôf- of tadwaan. Ik bejammerje it allinne, dat immen as Jan, him op sokke gefaerlike dwaalwegen bringe lit en dêrom seil ik him sîn swakheid daelk efkes ûnder it each bringe. As jo nou mar hinne gingen Bokke, hwent it is bêst, dat formaningen ûnder fiouer eagen pleats ha.

BOKKE, (*fen siden: Den hij Jan op side krûpe.*)

Jo kinne om my ek wol hinne gean, den seil ik it him wol îndruye; ik haw ek yet wol sidzenskrecht; tink er om, as ik oan 't thongerjen kom, dat se den wol krimp jaen wolle, dat swar ik jo!

SIMEN.

Ja, mar ik freas Bokke, dat jo in toorn reitsje scille en dêrby, ik stel sa sear gjin belang in de neilatenschap; it greate doel fen mîn stribjen in dit libben dat is: dwalende en afgedwaalde schapen tot de kudde terug te voeren!

BOKKE.

Allegearre goed en wol Simen, mar Jan dy bliuwt mar wei, ik kin der oars fen wirde, sa giet my sok ding troch de lea. Sa'n kerel fen niks as dy earme swael fen in baron mei sîn poeha scoe mei

de bêste aep ôfgean, hwent der longert er op, it is om kûgels to wirden (*hy dribbelt hinne en wer en lândet by de kust oan, hwer 't er in fesse ûtkryt mei drank.*) Ik trilje troch ieren en sinen, der mat hwet in of ik scoe er ûnder beswike. (*hy set de fesse oan 'e hals, om 't er gjin romer fine kin.*)

SIMEN, (*oandien, tsjin de ein fry lûd.*)

O, freaslik, dat is it wirk fen 'e Satan! Bokke, Bokke, as ik jo bidde mei, set del! Dat helske focht, o, lieave frede en gjin ein, dat is de kanker fen ûs maetskippy, dat bringt lêst en ûnrêst, skeel en twadracht, dat bringt sîkte en soargen, sonde en ûngeriuchtigheid. Bokke, Bokke, hâldt op ik mat min eagen afwende . . . (*hy draeit him om en slacht de hânden gear*) fôl wea en droevenisse

BOKKE, (*falt him in 'e reden.*)

Hâldt doch op mei sa'n gebear, 't is krekt of jy gek binne; 't gappet mear as 't bît, sa mei de fesse oan 'e hals en hwet scoe sa'n klokjen kleare, dêr bliuw jy de kearel by as 't er op oan komt, en bin jo hwet fen 'e wîse, den flikkert dat gûd jy daelk wer op. Sa'n heal fleske deisk scoe foar jo ek probatum iwêse mei jo wige droevenissen . . . (*Hy set de fesse wer oan 'e hals en seit tsjin SIMEN, wilst er efkes pausearret.:*) Wol jo ek? Net of graech?

SIMEN, (*fliucht op him ta.*)

O, jaen my Bokke, hâldt op! (*Hy nimt de flesse.*)
 Nou mat ik wol fen dat helske forgif brûke, allinne
 út lieafde foar mîn neiste, allinne om jo foar greater
 ûnk to bewarjen, it is doch freaselik, in sokke
 droeve noodzakelikheden to kommen en it
 kwea hildigje to matten. Net mîn wille geschiede,
 o, nè (*Hy drinkt de flesse leech.*)

BOKKE, (*koart.*)

Mines to minsten net, mar ik sioch mei dat en
 al wol, dat jy er sa fy net fen binne as 't wol
 liket, om 'e dêvel net; dy 't er sa'n ôfgrislik ge-
 sicht fen lûke, bin' der faek thige sly nei, as se de
 kat mar in 't tsiuster knipe kinne, (*hy siocht nei de
 âtdoar*) mar ik strik er op ôf; dy Nullendrein komt
 net werom, ik scil him siean to finen, en ik swar
 't jo Simen, (*hy stekt de fûst op*) dat er sîn man
 fine scil oan my! Jy matte 't mar mei Jan redde.
 Pas op hear! (*fen siden*) mar ik scil him earst wol
 to pakken nimme! BOKKE ôf.

SIMEN, (*skodholjende en hiel droevich
 en forslein.*)

Hwet scil de ein wêse fen sok in sondich minsk-
 dom? (*Hy begjint to siongen.*)

(Wise: *De wereld is in rep en roer.*)

Forflean is 't fromme froede âld,
Lîk as in stien sa sinkt de wrâld;

Ho seil jt minskdom keare?

Dat siongt en laket dei oan dei
En spot sels mei ús droef geklei;

Hwer bliuwt de suvre leare?

Hwet jowt min mear om domeny,
Om tsjerke, godstsjinst, prekery,

Om deugd en goede seden!

In kroegen wirdt it heil nou socht,

Dêr alles mar ta'n offer brocht,

O droef, forskriklik heden!

9e TOANIEL.

JAN en SIMEN.

JAN (*in 't opkommen,*)

Och, Simen, swy mei sa'n geklei,
Sinkt skielk de wrâld in 't boase wei,

Den mat er kearels komme,

Dy net troch suchtsjen, mar troch dwaen,

It spil wer nye fearkreft jaen,

Kom Simen út 'e slomme!

SIMEN.

Dat is dat, Jan, elts siongt op sîn wîse, mar
dêrom kinne wy yet wol efkes praete, hwer 't ik al

op wachte ha, hwent dou moaste witte, dat Dokter my sa ûngemirken to forstean jown hat, dat de tastând fen Omke bedenkelik wirdt. Hy scoe him to minsten oanriede om yet disse jûnd sîn beskikkingen to meitsjen. Dou witste allike goed as ik ho 't lând leit en dat de neilatenschap, dy stellich fen be- teekenisse is, egentlik riuchtens fordielld wurde mat ûnder de neibestanden, mar nou scoe ik in mîn strîd tsjin 't kwea, minnelike graech wolle. . . .

JAN (*dy 't hiel ûnforskillich mei de hânden in 'e bânse en de holle stîf fordel SIMEN oanheard hat.*)

dat j o u it erfskip allinne krigen, ja, just, begrepen, fjirder. . . .

SIMEN.

Ja, né, dat is hjir gjin doel en ek al. Mîn innerlike hertewinske scoe wêse, dat sokke Baältsjinnern as Habeniks en Bokke, útsluten waerden fen de neilatenschap, omdat hia ûnwaerdich binne derin mei to dielen, en foaral ta har egen bêst, omdat hia troch it kaptael fen Omke yet fjirder ofdwaele scoene fen it goede paed en weisinke in in sé fen ûngeruuchtichheid. O, Jan, as ik dêr goed inkom, den wirdt it my wea om 't herte, hwent ik bin ek ienkear dwalende west en djip ûngelokkich — mar sind er alhiel ûnforwacht in helder liocht

in my ontstoken is, haw ik in klear insioch krige in folle dingen, dy 't foar mannichien tsiuster bliuwe. Alles en alles, scoe 'k foar dy dwaen wolle Jan, aste disse dei mei my stride woeste foar 't gelok fen twa fen din meininsken, en tsjin de sonde ten disse wrâld.

JAN.

Jou geane foarût Simen, dat leauw ik, 't skînt dat jou egenbelang hwet op 'e eftergrûnd rekket — ja, jou politiek is goed, dat sids ik altîd!

SIMEN.

Dat fetsje ik net, dat fen dy politiek Jan!

JAN.

Nou dat kin ek neat skele, 't scil jo dûdlik wêse, dat we in ien skipke sitte, as ik jo sids, dat it ek mîn doel en strîbjen is om Bokke en de baron foar greater kwea to bewarjen. Ik beloaf jyd êrfoar scil ik dwaen hwet ik kin.

SIMEN (*froatliker.*)

Dat strielt my siker, ja, dat makket my it hert forromme, dat wy elkoarren hwet better begjinne to begripen, sa mat it ek in 't libben Jan, iendracht makket macht.

JAN.

Jy reitsje ek alhiel end'al út d'âlde dreun Simen — in geastforwant of broeder scoe sidze alhiel fen 'e noat — mar ik mei 't hearre sa, sikerwier, hwent jy witte op gjin foatten en fiemen nei, ho freaslik as my de grise oer de groue rint as jou mei jou eamelich geseamel goed oan 't glibberjen binne. 't Is net út to sprekken!

SIMEN.

Dêr is 'n geast fen forgenoegen in my, ik strîd foar 't goede en nou sioch ik dêr jinsen de oerwinning, dy laket my ta en makket my blid. O, sids dou it yet ris oan Omke hwa 't ik bin, hwer 't ik foar libje en hwer 't ik nei stribje, o sids him dat yet ris in sîn lêste libbensjûnd, út namme fen my, sîn bloedforwant, dy 't sielsfolle fen him hâldt, mar jimmer troch de wrâld mei smaed is bejegene, ja it seil dy ho langer ho dûdliker wirde, dat it de geast fen in froalik kristendom is, hwer 't ik foar strîd

JAN.

'k Wit siker net, ho 't ik it mei jo ha Simen! As ik net better wiste scoe 'k swarre: jy ha in slok op, sa bûtenwenstige froalik bin jy. (SIMEN *siocht him ûngelovich en hy Simen strak oan.*) Ja siker, stellig, wrachtich Simen! wier, ik mien it. (*Simen wol*

hwet sidze.) Née — it is sa net dat wit ik mar al to goed, jimme greatste fortsjinste leit just in jimme strîd tsjin Skiedam, mar dat er doch in 'e lêste heal-ture in bekearing, né ik wol sidze in omkearing in jou binnenste pleats hâwn hat, dêr doarst ik mîn kop wol op forwedsje. As jy nou de âlde Simen ris wer wirden wiene, 't kin wonder, sidze jy altîd . .

SIMEN.

't Mei rinne sa wonder as 't rinne wol Jan, mîn geloave dat scil ik behâlde, dat haw ik net fen 'e minsken.

JAN.

Nou, dat kin wol, as jy de minsken der mar net mei bebibelje. Mei dat in al kin ik jo foar fêst meidiele, dat er jûnd om jo tocht wirde scil. Siker, Omke wit wol, hwa 't jy binne, mar dat hat er út beskiedenheid yet nea riucht blike litten. Hwet sids jy nou!

SIMEN.

O, Jan, ik hie 't sa nea tinke kinnen. (*Hy begjint dêrnei wer in 'e âlde dreun to kommen.*) O, greate goedheid! Wy sondige minsken, wy binne blîn . . .

JAN (*him in 'e reden fallende.*)

Ho, ho, Simen, nou gjin âlde ky út 'e sleat

helje. (*Hy set him de hând fortrouwelik op 't skouder.*) Ik scoe jy riede nou stil hinne to gean. Geloaf mar oan de rinchtfeardichheid.

SIMEN (*by de doar.*)

Siker Jan, dat doch ik . . .

JAN.

Wel nou, den kinne jy er mar stielich op rekkenje, dat jimme allegearre lean nei wirken krye.
(*Simen ôf.*)

10e TOANIEL.

JAN EN DOKTER.

DOKTER (*dy 't hastich opkomt.*)

Ik begon al haast ongeduldig te worde, mannetje, hoewel ik almachtig veel schik had in jullie discours; 'k moet zegge, dat je den saaien zemelaar direct al aardig hebt beet genome.

JAN.

Ik wist dokter, dat er Bokke mei holpen hie om 'e drankflesse mei leech to meitsjen en dêr ha 'k him op traktearre! (*Hia binne nei de kast gien, hwer 't Jan de lege flesse siean lit.*) Sioch jy wol, 'k wol leauwe, dat er mear as heal fôl wie en nou is er gjin driip mear in. O, dy snaken, hia nimme hwet los en fêst is, krekt as 't hjir allegearre harres

al is. 't Let de kaptein wol net, mar 't hat doch skik of roai, dat sids ik.

DOKTER.

Je moet het maar van de familie hebbe, zegt m'n vaak en daar is waarachtig veel van an. Nu, 't lieve leventje loopt nu gauw op 'n end. De ouwe heer is met het ontwerp zeer kontent en wij hebbe same de schatkist reeds voor 'n deel gevuld. Mij dacht, dat we die same maar direct ginge transporteere, dan ga ik zoo meteen het driemanschap in kennis stelle, dat de toestand van den patient van dien aard is, dat ze hier van avond tien ure present moete zijn.

JAN (*thûge froalik.*)

Akkoart, Dokter! „Min hert dat is sa licht, in goeseplom kin 't tille“, scoe Gisbert Japix sidze, as er in mîn skoannen stie.

*Hia geane hinne en komme ringen siongende mei
de kiste wer op it toaniel.*

Wise: *Als iemand verre reizen doet.*

Deez' kist is vol geheimenis,

Gevuld met medicijnen:

Voor 't klaverblad probatum wis,

Dat straks hier zal verschijnen,

Want dan klinkt het loon naar werken (3 maal)
zoo als 't moet:

De pillen fraai verguld zijn bitter als roet!

Hij die zich immer voor laat staan
 Op zijn geloof en daden,
 Of op zijn naam en afkomst roemt,
 En andren gaat versmaden,
 En dan vleierend gunsten bedelt, (3 maal) ja die zal,
 Heden ondervinden »hoogmoed voor den val!"

DOKTER.

En nu de ouwe heer nog even hier heen geleid
 en dan zijn we gereed voor de ontvangst van de
 heere Nullendrein en consorten.

*Koart dêrnei komt minhear v. WATEREN
 mei de poannemûtse op oan de hând
 fen DOKTER op it toaniel, wilst JAN
 de pakestoel draecht mei in soart
 reistekken of skoudermantel, dy 't
 er de âlde hear omhingat, nei 't disse
 in 'e stoel pleats nomd hat. (v. W.
 kin ek in chambercloak oan ha.)
 De âld man is nedrich-deftich. 't Mat
 út alles blike, dat it in man fen
 oansiean en ûnderfining is.*

11e TOANIEL.

DOKTER.

Zie zoo, ouwe heer! die reis hebben we er al
 goed afgebracht; zit U zoo goed gemakkelijk?

v. WATEREN.

O, ja, tankje minhear!

DOKTER (*Wilst er de lampe in bitsje
leger draeit.*)

Wille we de lamp maar al vast 'n beetje naar benede doen; dat is voor veel dinge goed.

v. WATEREN.

Dat wie wol thige skoan ek foar my, Dokter!

JAN.

Wol ik Ruerd nou mar efkes beskie bringe?

DOKTER.

Wel zeker, dan zal ik de andere klante even gaan ophale en ze zoo'n beetje voorbereide op de rijke erfenis! 'k Zal ze maar voorhouwe, dat U 't momentelijk verschrikkelijk in 't hoofd hebt en soms uitstelle doet, die bij wijle voor zinsverbijstering doen vreeze. — Vindt U dat goed, m'nheer v. Watere?

v. WATEREN.

Gean jimme gong mar; 't is jimme beide wol tabetrouwd hwet jim' sidze en swye matte. Ik beloaf jimme ek m'n bêst mei dwaen to scillen. As 't kin bliuw den foaral net to lang wei.

JAN (*al by de doar.*)

'k Bin der mei in wip wer, kaptein! hwent it is flak by de doar en Ruerd is by honk, dat wit ik.

DOKTER (*ek in 't hinnegean.*)

Mijn klante wete ook dat er onweêr an de lucht is en zulle wel niet van huis zijn gegaan, zoo wijs heb ik ze van daag al gemaakt. Tot straks.

(JAN en DOKTER ôf.)

V. WATEREN (*allinne.*)

As ik jimme disse jûnd mîn hiele libbensskiednis forhelje scoe, den kaem er gjin ein, jimme ha likwol al safolle oer my praeten heart, dat ik gjin freamdling mear bin. Elts wit al sahwet ho de foarke hjir in 'e stalle sit: ik mei wol sidze brik en dêrom scil it ek ta in brik ein komme matte. Ik bin wol hwet âld, om yette freamde dingen mei út to heljen, dy 't my alear thige haegen, mar ik koe der net bêst alhiel fry fen. In minske wirdt sa âld net of de natuer fen sîn jonkheid bliuwt him altîd min of mear by. — 'k Ha min libben lang in greate ôfkear hâwn fen bekflaeyers en moaipraeters, fen earmher-tige bidders en graetsprekkers, fen swetsers en je-neverdrinkers. En doch ha se my in 'e lêste tiden, sind ik net al te goed wirden bin, it hûs swart rûn. Do 't se net om sidzen jaen woenen, ha 'k se swietsjesoan komme litten, om se letter it âlde mei it nye to beteljen. Jûnd scil de ôfrekking wêse. O, dy jildsucht, dy dweepsucht, dy dranksucht, dy ear- en hearsksucht, hwa dêr tsjin stride mat, mei nacht en dei wol warber wêse, hwent it binne ûn-

deugden, dy 't allegearre gâns in neisleep hawwe. Hia binne de pest fen ûs maetskippy. Boeren en hândwirksliuwe, sedemasters en riuchtshearen, keningen en ministers, ja oeral en in eltse stând giet mannichien er oan mank. Hwer 't se wirtel sciette, dêr roeye se ek faek it goede sied fen oaren út en bringe in bulte ûnrêst en fortriet in de skiene wrâld, dy 't er indied sa aerdich ûtsiocht. Us strîd disse jûnd is in strid in 't lits en scil hoapje ik wier meitsje hwet VAN ALPHEN seit:

Een vriend die mij mijn feilen toont,
 Gestreng bestraft en nooit verschoont,
 Heeft op mijn hart een groot vermogen;
 Maar 't laag gemoed dat altijd vleit,
 Verdenk ik van baatzuchtigheid,
 Ik kan zijn bijzijn niet gedoogen,
 Die zelden prijst spreekt vriendentaal,
 Die altijd vleit liegt menigmaal.

12e TOANIEL.

v. WATEREN en JAN.

Ruerd moast hem yet efkes forstrûpe en den scoe er daelk komme . . . ; ik ha him mar net folle wiser makke . . . mar jonge, nou ha 'k jou drankjes en sa yette forjitten. (JAN ôf.)

v. WATEREN.

Dy jonge, der ha 'k in bulte mei op. Dy is nou suwer altîd allike froalik en wit rûndom set op;

de liu sidze wol ris tsjin my: sa allinne in 'e wrâld
lik as jo, dat scoe my min talikje, mar ik sids,
altîd mei 't each op Jan: wy binne togearre goede
minsken en ha mear frede en nocht in 'e hûs, as
mannich man en wif, dy 't elkoar tsjin 't sin trouwd
hawwe of troch de âlden oan 'e oar keppele binne,
lik as dat in 'e greate wrâld faek pleats het.

13e TOANIEL.

JAN (*mei de drankjes, dy 't er by
v. Wateren op 'e tafel delset.*)

Dêr binne jou abrakadabra's, Kaptein! (*Hy
hâldt in drankje foar 't liocht.*) Ek in bulte kole-
kwintia!

Hwet is der yet in tsiusternis
In ûs forliochte tid;
O drankjes fôl geheimenis,
Op jimme ek past mîn liet.

In bult recepten leauw my wis,
Dy skriuwt me om zie dit! (*hy tellt as foaren.*)
It is in greate riedery,
In bîtsje is 't dat me wit.

Al leit in Dokter sels heal dea
Gjin drankjes né, a, bah!
Hy grîselt fen sîn hiele aptheek.
Dat gûd (*hy hâldt in drankje omheech*) 't is al to
(faek, la, la!

VAN WATEREN.

Pas mar op jonkje, dat dokter dat net komt
to hearren, den reitsje jimme makkers ôf.

JAN.

Hy mei 't hearre Kaptein; ik sprek in 't alge-
mien en as 't wêse moast, scoe 'k wol oars hwet
fortelle kinne.

VAN WATEREN.

Dou haste wol in bulte lêsen en dien en in bulte
wisheid fen hearren en sidzen, mar dêrom meiste
sokke wittenskippelike liuwe as de Dokters sa mar
net oer 'e hikkel helje.

JAN.

Wy libje in in tid fen foarûtgong en oeral heart
me den ek de rop fen foarût, foarût, dat is sa,
mar witje Kaptein, ho 't ik dêroer tink, hear me
den ris efkes oan:

Foarût, foarût! sa seit de wei,
Sa ropt me in tsjerke en steat;
Mar och! de borgerman dy sucht:
Hwet wird' de lêsten great!

Foarût, foarût! ropt mannich pear,
Elts jier in litse er by;
Mar och! de litse mage ropt:
Sids pear! ho komt' mei my!

Foarút! ropt jiffrou Modeliocht,
 In weelde, pronk en pracht;
 Mar och! de moaye beugeltas,
 Seit: jiffrou, hjir is 't nacht!

Foarút mei stoam en tillegraef,
 Wei 't alde, alles ny!
 Mar och! de man dy jeften bidt,
 Sucht: 't fliucht ús al' foarby!

Foarút, jow Bachus, Venus ear,
 To drink en dons' mar ta;
 Mar och! de skrinkelman dy bliest:
 »Net fjirder, hjir oan ta!

De dokters roppe ek mei „foarút!”
 Mar och! ús binnespil dat 's wier;
 Dêr wit min wenich mear yet fen,
 As hioed four honderd jier!

JAN (*harket.*)

Dêr is siker al ien oan 'e doar as ik it wol ha.
(hy giet hinne.) Komoan, dêr is ús boarman al,
 kom hjir mar Ruerd!

14e TOANIEL.

JAN, RUERD en v. WATEREN.

v. WATEREN.

Gean dêr mar sitten Ruerd; ho giet it by jo
 thûs?

RUERD (*wilst er de pet ôfnimt
en sitten giet.*)

Nou, dat skikt him hioed yet al Kaptein, ik scoe sidze, wy geane hwet foarût — mar fen sels it giet sunich, dy moaye dagen wîtje, dy scille hoopje wy hwet betterskip oanbringe, mar dy kinne yet lang op har wachtsje litte. — Ho giet it mei jo Kaptein, wint it hwet oan?

v. WATEREN.

Och, ik ha gjin kleyen, mar it wirket my sa in 'e holle, ik kin troch dy drokte sa dei oan dei om my hinne mar net ta rêst komme, dêrom ha 'k plan dêr foar goed in ein oan to meitsjen. Wy ha hjir sa'n freaseliken oanrin fen in stik of thrye liu, dy 't hwet mear fry miene to hawwen as riucht hinne, en om 't se net om sidzen jaen wolle en alle beskiedenheid út it each forliese, scille se jûnd de fiûrproef 'ris trochstean; lik as jo neyer blike scil moasten wy jo dêr by brûke.

JAN (*dy 't efkes nei efteren wie.*)

Kaptein! dêr komt Dokter ek al mei sin Drie-
manschap oan.

v. WATEREN.

Skik jou nou mar in bitsje efterût Ruerd en sioch er gjin niget oan, dat ik my earst hwet sî-
ker hâld, as ik indied bin.

15e TOANIEL.

De foarigen, DOKTER en it KLAVERBLËD.

(It Klaverblêd giet droevich op 'e âld
baes ta, dy 't er bleek útsiocht. —
Hia bewîse de patient lîtse tsjinsten:
„as er wol fiûr hat”, freget ien, „as
't him ek oansiegt” seit in oar, en
freget Jan, dy 't op in distansje stiet
„as de doarren wol goed ta binne;”
„laat mijn de pols eens voele” seit
Habeniks mei in thûge geleard gesicht,
„as er wol maklik sit” wirdt er frege,
towile in oar him de mantel hwet to
riuchte hinget, ensfh.)

DOKTER (tsjin de Kaptein.)

Daar zijn we al Kapitein, (tsjin it Klaverblêd)
maar nu worde de vrinde verzocht, vooral niet te
veel drukte te make; (hy wist nei de holle) daar
is de patient zeer zwak. (Hy giet dêrnei op in dis-
tansje stean nei 't er Ruerd opmirken hat mei de
wirden: Zoo Ruerd ben jij daar ook?)

v. WATEREN (mei in swak lûd en nou en
den hoasjend.)

Ik ha my út 'e sliepkeamer — hjir hinne bringe
litten — om 't ik jimme — yet graech ris sian
en sprekke woe — ik kin fiele dat mîn kreften
ôfnimme

BOKKE (*op sîn wise oandien.*)

Scoe 't den nou de forkearde wei op matte Omke?

SIMEN.

Dat is de goede wei Bokke, dy hoapje wy alle-gearre to gean, lokkich den dy jinge, dy sidze kin in sîn libben liefdadig west to hawwen.

HABENIKS.

Liefdadig, ja, dat is het juiste woord, ziet eens waarde vriend, m'n adellijk hart heeft nog 'n kleine verkwikking voor U meêgebracht (*b. f. in pear oranjeappels of in bus mei jonge griente.*)

BOKKE.

Jonge ja, ik hie yet in pear ayen foar Omke in 'e bûse stitsen, dat is hwet nys, sa fier komt it hinne — wy ha to minsten mar ien hin mear oan 'e leg — expres foar Omke!

SIMEN (*set in fleske op 'e tafel.*)

Ik hie hwette hunich meinomd, en my tochte Omke, as jy der moarns en jûnds in aeileppeltsje tól fen namen, dat scoe jy wol thîge noflik wêse, om 't jy nachts net to folle sliep kye en sa droech in 'e mûle binne, mei dat gedurich oan hoasjen: fînt Dokter dat ek net?

DOKTER.

Wel zeker! honig is 'n vriend van de borst, dat heeft de groote Boerhave van Leide ons al geleerd. En baat het niet, het schaadt ook niet!

v. WATEREN.

Och, och, jimme oerlade my siker mei woldieden; wês sa goed Jan, en sids har hwerom as hia hjir allegearre komt binne disse jûnd. 't Is my sa freamd in 'e holle

DOKTER.

Dat is wel goed, Jan het woord maar te late doen, want als ik u rade mag Kapitein, wil dan vooral niet meer spreke dan volstrekt noodig is.

(It Klaverblêd wirdt froaliker oan 'e gesichten to sjean en hat út en troch al ris nei de kiste loerd.)

JAN, *(mei in great stik pompier in 'e hând, dat er mei folle staesje út 'e kiste krige hat.)*

Omke dy hat it fen 'e middei thige in 'e holle en nou hie dokter him oanrêd ien en oar fêst to stellen op it pompier en hwet beskikkingen to nimmen; hy is op jierren, it koe gau 'ris minder wirde, min kin 't net 'ris witte, en den wie 't bêst dat ien en oar foar 'enoar wie. *(It thryetal hat intwisken al mommele fen „testemint!”)* Dit greate stik dat

ik hjir ha, is troch in riuchtsgelearde skreaawn, dêr komme jimme allegearre in foar en dat mat den ek troch jimme allegearre ûnderteekene wirde foar 'twe fjirder geane. 't Is zeer liefdadig! (*Hia komme op Jan tasetten en gnuve er nysgierch in.*) Wacht mar, ik scil 't jim' wol efkes to foaren lêse. (*Hy begjint mei kreft to lêsen.*)

Wy ondergeteekenden, allen gedomicileerd, ensafoart, ensafoart, allegearre prokureurstaeldy 't in gewoan kristenminske doch net fetsje kin, dêrom scil ik sa fry wêse dy mar oer to slaen, hwer it op oan komt is dit: (*tsjin* Dokter.) Jonge Dokter, dat koene jo wol efkes lêse, jy binne better op 'e hichte fen 'e boeketael as ik.

DOKTER.

Met alle genoege, ik stel me van avond geheel disponibel voor de vrinde.

JAN (*hy wist Dokter hwer 't er begjinne mat.*)

Dêr sa'nne, Dokter!

DOKTER (*dy 't in bril opsette kin, as er dy net op hat, mei in deftich útsicht.*)

Art. 7. *Dat wij ons dientengevolge verbinden om aan Ruerd Teakes arbeider wonende te, ten behoeve van diens wettige huisvrouw Sioukje Jans met ingang van 1 Jan. 187 . jaarlijks eene som*

van f 300 uit te keeren als lijfrente, en wel op de tijdpunten 1 Jan., 1 Mei en 1 Sept. van elk jaar telkens $\frac{1}{3}$ van het bedrag te storten door de respectieve donateurs of contractanten in volgorde der onderteekening.

Art. 8. Ingeval een der onderteekenaars van dit contract, 't zij door achteruitgang van zaken of anderszins in omstandigheden mocht geraken niet aan zijne verplichtingen in art. 7 vermeld te kunnen voldoen, en zulks op wettige en overtuigende wijze kan constateeren, dan komen ook die verplichtingen of bezwaren ten laste van een of wel beide donateuren of contractanten, daartoe wel in staat zijnde.)

DOKTER (*wilst er nei Ruerd siocht en
Jan it stik wer fen him oankriget.*)

Dat is 'n verduiveld mooi stuk!

JAN (*tsjin it klaverbléd.*)

Dêr ha jimme nou it extract út it stik, dêr is wol aerdich hwet kalk en cemint om hinne metselse, dos jim' behoeve gjin sorch to hawwen, dat it net echt is. (*Hy forfolget hiel bedaerd.*) As jimme nou mar efkes de nammen dêr ûnder setten den binne wy safolle fjirder. (*Jan tsjin alle thrye.*) Jimme hope, dat Omke in sin lêste libbenstid yet ris liefdadig wêse mochte lik us jimme tsjin oer him, is dos befêstige. (*Tsjin Simen op in preektoan.*) Ja Simen, it is al-

tid sîn streven west oaren ta liefdadigheid
op to wekken en oan te sporen!

(BOKKE, HABENIKS en SIMEN *gnûse allegearre
allike taei, nimmen wol leafst earst sîn
namme sette en er wirdt b. f. frege: hwa
de âldste is? e.s. f. hwernei Dokter
înfalt.*)

DOKTER.

Hebbe de heere de inhoud en strekking van het
stuk niet goed begrepe?

HABENIKS (*wilst er hinne giet to teekenjen.*)

O, ja, minhear Esculapius, 't was hier de vraag,
wie de eer zou geniete van de eerste onderteeke-
ning.

JAN (*tsjin Habeniks wilt er sîn namme
sette scil.*)

Nou komt it op jou adelik hert oan!

SIMEN en BOKKE *op 'e side fen 'e forgrûnd tsjin
elkoar, wilt H. teekent.*

SIMEN (*mei ien foar 't publik.*)

Dy earme siel fen in Nullendrein hat er doch
neat by to forspiljen. Dat is maklik teekenjen.

BOKKE.

Wol jy wol leauwe Simen, dat wy sîn part ek

yet op 'e kop krye. Hy wit him altdit mar moai foar to dwaen!

HABENIKS.

Daar staat m'n naam! Ik vind het waarachtig een zeer edel doel, Kapitein, en ik gevoel me gedronge U hartelijk te komplimenteere met Uw gelukkig idee, om 'n hulpbehoevend gezin zoo voor altdit uit den nood te helpe. (*Hy jout de âld man de hând, dy 't sahwet knikkebollet en giet dêrnei op RUERD ta, dy 't er gelok winsket, hwerop disse stilswyend betanket. Dêrop giet er nêst SIMEN op 'e side fen 'e foargrûnd stean, wilst BOKKE oan 't skriuwen gien is, hwet net riucht flotsje wol.*)

HABENIKS.

Ik geloof waarachtig Simensma, dat de dikke alweer beschonke is, en dat onder zulke omstandigheden!

SIMEN.

As er sîn namme mar sette kin — ik bin freasende en bevende.

BOKKE (*mei de pinne in 'e hând.*)

Ik kin er ford . . . mîn namme net op krye, sa trilje ik 't skint in familjekwael to wêsen, hwent ús pake hat er by sîn libben ek sa'n lêst fen hâwn.

SIMEN.

Scoe 't nou allinne foar my opkomme?

JAN (*tsjin SIMEN.*)

Hwet kin me al in treurige noodzakelikheden komme!

BOKKE (*wilst er fry hastich opfliucht.*)

't Wirdt gekheid, hear! 't Skoddet my nou suwer allegearre — ik kin de boel wol forkwattelje en forbroddelje, mar den ha wy nog gjin namme (*Dêrnei freget er op in toan fen immen dy 't in gelokkige fining hat.*) Scoe 't mei thrye krûskes net takinne? (*giet wer sitten in de fêste hope op in tastimmend andert.*)

DOKTER.

Dat gaat niet op vrindje! het is 'n officiëel stuk en daar zou'en de andere heere ook niet mee kontent weze.

SIMEN (*giet op Bokke ta en stiûrt him de hând.*)

Lit my jou helpe Bokke, de swakken to helpen, dat hat altîd mîn streven west in dit libben.

JAN.

Krekt as ûs Kaptein!

BOKKE (*nei 't'de namme er sahwet opkomd is, earst tsjin SIMEN allinne en dêrnei tsjin de oaren.*)

De omstandigheden witje, dy bringe yin ek fen 'e wîse; stel jy ris foar, dat Omke, dy 't altid sa goed foar ûs wie, hjir skielk net mear wêse scil, dan mat it gefoel wol boppe komme; it is to minsten biesterbaerlik ho nei as my sok ding giet, ik bin er alhiel fen oerstiûr, hwent Omke koe nou suwer mar îte en drinke hwer 't er sin oan hie, mar dêr wirdt net nei frege, as 't safier is

DOKTER.

Ja, Bollebein, U lijkt wel iemand te weze van een erg zenuwachtig gestel, en op 'e zenuwe daar komt het tegenswoordig op an.

JAN.

Alle dikkens is gjin deugd, Bokke! dêr kin jy ek mar op oan. — (*tsjin SIMEN, dy 't ûnderwîlen sitten gien is om to teekenjen.*)

Lit it liocht, dat er in jo ontstoken is, nou mar ris helder skine, set mei in bly gemoed jou namme en bring (*hy wîst op RUERD*) it afgedwaalde schaap ta de kudde!

HABENIKS (*tsjin BOKKE op 'e foargrûnd.*)

Onze beproeving zal zeker heerlijk beloond worde!

BOKKE.

Wel, wisse, de saken steane goed, (*hy wist nei de kiste*) mar hwer moast it oars ek hinne!

JAN (*dy 't stik oan Ruerd jout, nei dat Simen ek teekene hat.*)

Nou kinne jy dy goede minsken skielk it nyjier mar ofwinne Ruerd, sioch mar dat jy hwet moaye winsken klear krye, as se mar rime, den kin 't wol hwet lye!

DOKTER (*wilst Jan nei de kiste giet en dêr in tsjokke pong mei jild úthellet.*)

Gaat dat hier zoo!!!

JAN (*tsjin Ruerd mei de pong in 'e hând.*)

En hjir bêste brave boarman ha 'k yet in moaye beljeanning foar jou trou en îver om earlik troch 'e tid to kommen, dy 't jo safolle lêst en sorgen brocht. Dêr kinne jy nou mar daelk mei begjinne; keapje er foar hwet jo en jou hûsgesin nedich binne; smît it net wei, lik as mannichien dy 't fen neat ta eat komt, mar wês er ek net to sunich by, sa 't me dat fen rike giergerts siocht, dy 't in al har oerfloed yette gebrek lye. 't Is mar kâld jild, mar 't komt út in waerm hert. Wol dat jimmer op pr's stelle. Mar al to faek wirde de fortsjinsten fen de mindere man oer 'e holle sioen en trochgeande

allinne de dieden fen 'e generaels ek in 't borgerlik libben prise en beljeanne, ek al ha se neat mear dien as har plicht, lik as jo ek.

DOKTER.

Wel gefeliciteerd hoor, dat zjin buitenkansjes zoo als ze op z'n allermooist éénmaal in 'n menscheleve kunne voorkome.

Ruerd, (*út 'e skroeven earst tsjin de Kaptein. It thryetal is heal forslein, en doch yet fól blide forwaching.*)

It wit siker net ho 't ik it ha. Tûsendkear tank bêste hear! Och, och, hwet fint men hjir doch in goede minsken. Ja, as de need op 't heechst is, den komt er útkomst, hwent it is wier, dat wy in 'e lêste wiken wol 'ris gebrek lyt hawwe, mar wy ha gedild hâwn, ús bêst dien en jimmer in stilte hope op better; dy hope joech ús moed, mar nea, nea, hie 'k tinke kinnen, yet ris rik to wirden. Sa-folle jild! Hwet scille Sioukje en de bern dêr freamd tsjin opsiean! As hia siker mar leauwe wolle, dat ik er earlik oankomd bin. En den alle jierren yette 300 gûne fêst inkommen!! Ik beloaf, ik winskje, ik betankje. . . .

v. WATEREN (*Tsjin Ruerd in it hinnegean.*)

Swy dêr fen stil brave boarman, ik hâld net fen plichtplegingen en beloften. Min winsket altid mear

as min jaen kin en sa is 't mei beloaven ek mar al to faek. Ik bin de man fen dwaen, ienfâldich dwaen, en dêrmei wei (*Ruerd ôf.*) As neef Simen, nou mar efkes hjir by my kaem en de beide oare erfgenamen (*Jan fen siden erfgenamen!*) in de binnekeamer gîngen, oanstûnds seil ik har wer roppe litte; by in fordieling lik as hjir, tsjinnet de iene net presies alles fen de oare to witten.

BOKKE (*wilst er hinne giet mei Habeniks.*)

Dat is wol thîge bêst Omke, hwent oars koe dêr ek yet ris kribbekerigheid út foartkomme.

DOKTER.

Zeer juist, beste vrind, en zoo iets zou de ouwe heer geheel van streek kunne brenge.

HABENIKS.

Ik zou mij zelfs heel gaarne absentere, al was het enkel om m'n vriend genoegte te doen.

(*Beide ôf.*)

V. WATEREN.

Dêr in dy kiste neef, der ha'k sind lange jierren skatten forborggen hâlden, dy 't jimme ûnbekend wieren en dy 't ik, as ik hjir weireisgje mat, oan nimmen oars tabetrouwe scoe, as oan jo. (*Simen laket hiel blier wilt er op 'e kiste siocht.*)

Dy mannen dêr (*hy wist nei de oare keamer*), binne ûnwærdich sokke skatten to besitten.

Mar hwet ik jo nou riede en bidde mei bêste neef, forhef jo net op it besit fen dy kostbaerheden hwer 't de waerde in goud net fen to berekkenjen is. Bliuw nedrich en beskieden ried ik jo en lids se net foar de minsken to pronk. En och, as ik den sa ris oan 't tinken en neitinken kom oer jou froegere libbensrin en jou jonkheid, hwa 't jy do wieren en hwa 't jy nou binne, den dûke dêr út dat forliden bielden op foar mîn geast
(*hy hoastet en liket wol to dwiljen.*)

JAN (*wilst er nei sîn egen holle wist, mei 't each op 'e Kaptein.*)

Dat giet dêr net goed mannen! As wy de saek mar forfolgen Dokter! (*hy wist nei de kiste.*)

DOKTER.

Jij hebt de sleutels niet waar?

SIMEN (*tsjin Jan en Dokter.*)

Dat komt my wol raadzaam voor, den scil ik towile de âld man wol hwet delbêdsje en treaste.

(*tsjin Omke.*)

Och, bêste, Omke! jou goedheid dy kin gjin palen, jimmer scil ik mei in tankber herte oan jo tinke en bidde foar jou behâld. Ik fiel ho foarmoeyend jo it sprekken falle mat om 't jy it herte

sa fôl is fen lieafde foar jou earme meiminsken. Lokkich dat jy in Jan in steun fine, dêr 'tjy op boue en troue kinne, ja, dat is in beskiking sids ik wol faek, hwent hwer fine jy in ûs boaze tid yet tsjinstboden, dy 't binne sa 't se hearre to wêsen.

JAN (*tsjin Dokter, dy 't mei him in 'e kiste hwet rând sioen hat, wilst er him in pak út 'e kiste oerjowt.*)

Och, Dokter, as 't nou net to folle ferge is, den scoe 'k minnelike graech sieran, dat jy nog efkes hwet foarlêse woene, jy kin 't moayer en better as ik, dat wol 'k wol earlik bekenne.

DOKTER (*mei 't pakket boeken in 'e hând hwer 't in moaye bând omhinne sit, hwer hwet opskreaun stiet.*)

Als 't maar geen Friesch is — (*hy digert nei 't skrift*) neen, dat zal wel gaan. Luister maar. (*hy lêst.*)

Deze uitgezochte leerredenen van de meest zalvende schrijvers der voorgaande eeuwen zijn expresselijk bijeenverzameld voor mijn zeer vroomen en liefdadigen neef Simen Ozoofein, die de schatten daarin verborgen verre stelt boven het nietige slijk der aarde dat men goud geliefd te noemen.

DOKTER (*wilst er it pakket wer oan Jan jowt.*)
Een zeer eigenaardig en toepas'lijk geschenk!

JAN (*dy it oan Simen jout.*)

Dat scil in jou smaek falle!

(*Dêrop kryt er greater pakket út 'e kiste en jout dat wer oan Dokter.*)

DOKTER (*lêst.*)

Deze werken van Brakel, van Smytegeld en van Flavius Josephus, behorende tot mijnen boedel en met veel moeite en opoffering bijeenverzameld, zullen een zeer waardigen lezer vinden, in mijn zeer eerbiedwaardige neef Simen Ozoofein, weshalve ze hem worden vermaakt, onder erkenenis voor zijne groote verdiensten als schriftgeleerde.

DOKTER (*as foaren.*)

Dat kan zoo een prachtige verzameling worde!

JAN.

Dat 's wat moais Simen, der fint immen treast in foar al sin swakheden!

(*Hy kryt hwer in pakket as foaren en Dokter lêst.*)

Deze geschriften van IJntsje Jans en andere groote profeten, overvloeiende van miraculeuze voorspellingen en wonderverhalen zullen alleen door mijn zeer belezen neef Simen Ozoofein naar verdienste geschat kunnen worden en mede in staat zijn zijn levensgeluk tot den einde toe te verhoogen.

DOKTER (*wilst er Jan it pakket
wer oerjout.*)

Zoo 'n compleete collectie is wel 'n zeldzaamheid!

JAN (*wilst er Simen it litste pakket
oerjout.*)

As Omke jou forstjinsten ek beljeannet, tûsend-
kear ha 'k him sein hwa 'tjy wieren en hwet edele
grûnden as er in jo stiken.

V. WATEREN.

Binne dat gjin waerdige geskinke Neef? Hie
'k dy oan immen better tabetroue kinnen as oan
jo? Mar ik ha mear antieke stikken ek út freamde
lânden foar jo meibrocht, sa as jo blike sil.

SIMEN (*heal in him sels.*)

It is my in riedsel hwet min eagen oanskouwe;
ik ha gjin wirden om min gefoel út to sprekken.

(JAN *kryt nou in great pak út 'e kiste,
Dokter dy helpt him om it los to meit-
sjen en it earste hwet dêrút to forskin
komt, is in freamde steek of hoed, den
in wite stropdas of doek en op 't lêst
in lekkenske wrak fen âlderwetsk modêl.
(Fint min it better him hwet oars op
to tugen ek bêst, as min mar sorget,
dat Simen in in soart „preker” foroare*

wirdt.) *Under it útpakken wei kinne Jan en Dokter wol in wirdke praete en Simen kin healforslein de antieke stikken in eagenskou nimme.)*

JAN (*mei klim.*)

Dêr lidze nou, eale strider tsjin 't kwea fen disse wrâld, in mannich oantinkens foar jo, ôfkomstich fen in sindeling op Bornéo, dy 't in sin iver troch de heidens — dy 't er hjir oars ek wol fine kinnen hie — in holle litser makke is; Omke nient oan nimmen better as oan jo dy relekwieën tabetrouwe to kinnen, omdat er hopet, dat ek jo in jou iver foart behâld fen jou meiminsken ienkear bûtenlânds trekke meye (*hiel bedaerd.*) As jy se mar efkes passe woenen, Simen! (*Simen slacht de hânden in elkoar.*)

OMKE (*forhûge.*)

O, ja, bêste neef Simen, it hat altdid min begearte west jo mei jou bûtenwenstige gaven ienkear in jou fôlle hearlikheid oanskouwe to meyen.

(*Dokter en Jan stekke nou Simen in 't pak fen 'e sindeling.*)

JAN (*earnstich wilst Simen in bitsje tsjinstribbet.*)

It is Omke sin begearte Simen, ik scoe jo riede gjin ûngenoege op to wekken.

DOKTER (*efkes letter.*)

Ik zou je ernstig aanrade, geen tegenweer te doen, 't is eenmaal het verlange van den ouwe heer. Zoo zijn ouwe mensche, 't positief weet je (*hy wist nei de holle*) — maar eind goed, al goed.

JAN (*as Simen klear is.*)

Nou kinne dy heidens jo foart as jy dêr oan 'e wâl stappe Simen; jy kin den op slach mar begjinne, hwent ik wol leauwe dat jy er in ienen thús binne.

DOKTER.

De kleëre make den man, dat is en blijft toch maar eeuwig waar.

SIMEN (*forslein.*)

Ik scil gedildich drage, hwet my to dragen jown wirdt, mar hwet ik disse jünd tinke mat fen al dy freamdichheden, en hwet de ein wirde scil, fen disse beproevinge, ik stean machteloos!

V. WATEREN.

Disse jünd, bêste neef! scil allicht yet in lokkige takomst foar jy tütslute!

HABENIKS (*dy troch Jan of Dokter helle is, by de doar stean bliuwt en biuster freamde eagen opslacht as er Simen siocht, dy 't rislewaesje makket om hinne to gean.*)

Wel fameus, is dat Ozoofein? Zou hij in groot pontificaal 'n laatste troostwoord hebbe gesproke? (*Simen seil hinne gean.*) Blijf om mijnentwil, offerende menschevriend, als uw oom de Kapitein er mede kontent is. Ik heb niets tegen uwe presentie.

V. WATEREN.

O ja, bêste neef, bliuw den in us midden en gean dêr stean (*hy wist nei de iene side fen de foargrând*), den kin minhear Habeniks hjir by my komme.

DOKTER (*tsjin Habeniks en Simen.*)

Ja ziet U, 't was maar een maatregel van voorzorg enkel met het oog op Bollebein, die alles aan de groote klok hangt.

V. WATEREN.

O bêste en adelike fründ baron Habeniks van Nullendrein, ik wit jou adelik bloed is to eal om foar goud to bûgen, jy stelle de adel sels boppe it libben, jy likje de ridders dy 't in 'e krústochten nei 't heilige lând, de swakke pelgrims, frouliu en

bern beskermen tsjinoer rou geweld fen Turken en Sarrecenen, jo op to offerjen in de strid foar 't heil fen jou meiminsken; of de heitegründ mei 't swird to fordedigjen tsjin freamde oerheerskers, allinne om jins namme in 'e skiednis to foriwichjen en oan jou neigeslacht nye earekrüssen toane to kinnen, dat scoe jou fûrichste winske, jou heechste lok wêse.

JAN.

Ik ha't de âldbaes allegearre goed ûtlein!

V. WATEREN.

Ja, dat wit ik en dêrom, o, eale friûnd! scil Jan min kiste ek foar jo ûntslute om jo út namme fen my, skatten ta to betrouwen, dy troch nimmen better op pris steld wirde scille as just troch jo en dy 't in wierheid jou greatme ljeanje.

JAN (*dy 't de kiste ûntslût, er efkes in om digert en er dêrnei in great pak ûthellet, dat Dokter mei losknoapet en hwerût to forskîn komt, in op-sichtelik uniformpak, dat gâns fortoaning makket.*)

It is de Kaptein sîn hertewinske, jo ienkear siean to meyen in al jou kreft en mayesteit; tsjoch dêrom disse romroftige uniform oan, dy 't er mei mear oare

antikwiteiten út de easterske lânden meinomd hat en dy 't jo indied in keninklik oansiean jaen scille.

HABENIKS (*wilst er mei bihelp fen Dokter it pak oandocht.*)

Inderdaad een vorsteljik tenue; heel gaarne doe ik m'n boezemvriend dat genoege, want ik stel, dat 'ook m'n voorvadere zoo ongeveer gekleed zijn geweest, wanneer ze als aanvoeders ten strijde trokke!

DOKTER (*fól forwondering tsjin Habeniks, dy 't er wist op it greate swird, dat Jan ui 'e kiste helle hat en him oerjaen scil.*)

Daar komt nog anders wat kijke!

JAN.

En hjir ha jy nou yet it swird fen Alexander de greate, dat de Kaptein út Babylon meibrocht hat; it wapen fen sa'n fiere held past in de adelike hând fen in man as jo. Foar 't jy nei Atjin ôfreisgje — hwer 't ik sa'n innige hope op ha en hwer 't sokke liu earst riucht to plak binne, — kinne jo dêrmei fiuchtsje tsjin 't kwea fen 'e wrâld, — en as jy dat mei helpe út to roegjen, (*hy nimt in 't praeten wei in doaske út 'e kiste*) net allinne in wir-den mar ek in dieden, hingje den disse thrye earekrüssen op jou nommele boarst; — dy krüssen ha

greater waerde en mear beteekenisse as dy fen 'e tsiendeiske fjildtocht en folle oare linten, strikken, titels en wapens! It earste is yet it krûs fen de heilige Laurentius: „nederigheid” — der ha jy it wapen fen de riuchtfeardige Aristides fen Griekenlând „eerlijkheid” en hjir it earekrûs fen Socrates „wijsheid.”

(Dy krûssen of wapens kinne wol fen boardpompier makke en beskildere of beskreaucn wirde, al nei 't min it bêst fint.)

V. WATEREN.

O adelijke friënd van Habeniks, hâld jimmer dy krûssen in waerde, hia binne fier fen algemien; stribje nei wîtnis en forstân, bliuw trou en earlik in al jou dwaen en boppe-al nedrich en ienfâldich, al wirde jou in wierheid in man in rang en steat sa great, as jy dat nou likje to wêsen . . .

HABENIKS.

Ik hoop, m'nheer en vriend van Watere, dat Uwe grootsche verwachtinge omtrent mijn persoon niet beschaamd zulle uitkome. Het zwaard in deze vuist zal wondere verrichte, (*hy stelt him in fôlle postuer*) zoo ooit de eer van 't vaderland in gevaar mocht kome.

DOKTER.

Wat zal vriend Bollebein vreemd opkijke!

(Jan hat Bokke *intwischen helle, dy 't by de doar' riucht op en del stean bliuwt en by gjin mûlkheid begripe kin, hwet Simen en de Baron foar kinsten ûthelje.*)

BOKKE.

Hwet binne my dat foar kluchten! Simen de Toovenaar nêst Garibaldi, it is den biesterbaerlike freamd, om sa'n wird to sidzen

v. WATEREN.

Jy doare hjir wol komme, net Bokke?

BOKKE (*dy 't op Omke tagiet.*)

O ja, Omke! mar it skeat my by 't inkommen sa in 'e foatten. Ik bin yette sa oandien, witje . . .

JAN (*nêst Dokter op 'e foargrûnd fen siden.*)

Ik woe Bokke yet wol ris siean, dat er net oandien wie!

DOKTER (*towile er wist op Simen, dy 't er oan 'e oare side fen 't toaniel yet altid ûnbevegelik hinne stiet mei in biustere lange throanje en de eagen stîf om hegen; Habeniks stiet koart by him.*)

Daar heb je de schildwacht naast zijn hoogste supérieur. Prachtige combinatie!

JAN (*as foaren.*)

Simen dy hat wol hwet fen in zoutpilaar.
Mei al sîn kwea, dat er op 'e lea hat, kin er dêr
bêst ris stean bliuwe.

HABENIKS (*tsjin Simen.*)

Nog altijd onder den indruk der omstandighede?
(*Simen skodhollet.*) Met zoo'n teergevoeligheid zou
het er in den krijgsmansstand slecht uitzien, vooral
als je moest commandeere. (*Efkes letter, mar Simen
forroert him net.*) Moed houwe Simensma; wij hebbe
het einde nog niet.

*(Boppesteande petearen, allinne foar
't publiek, kinne hwet earder of
letter pleats ha, al nei 't min dat
bêst oardielt; de headpersoanen
Bokke en v. Wateren ha dêr neat
mei to meitsjen en geane har gong;
om efkes tid to winnen kin de
lêste oan Bokke ek in brief of sa
to lêsen jaen.)*

V. WATEREN.

Ek jo, o Bokke, trouwe siketreaster en mildiedige
woldwaender, ek jo wol ik net nei jou wirden, mar
nei jou dieden beljeanje; jou belangstelling in my
wie great, mar min belangstelling in jo dy scil yet

greater wêse, — ik forsikje jo dêrom efkes in min stoel pleats nimme to wollen. (*De âld man stiet op, Bokke giet heal forslein in 'e pakestoel sitten, Habeniks en sels Simen siocht mei belangstelling dy wikseling oan; v. Wateren hat sin mantel ôfdien en dy Bokke om 'e lea hinge; hy nimt ek sin poannemûtse en set dy sîn neef op 'e holle, sadat disse in deadsk útsiean kryt; Jan hat ûnderwile ien of mear greate flessen út 'e kiste nomd en foar Bokke op 'e tafel delset, hwer mei greate letters op to lêsen stiet*

SCHIEDAM, VERGIFT, DOOD, VERDERF,
of oare tapaslike wirden.)

v. WATEREN (*mei kreft.*)

My tinkt de troue oanbidder fen Skiedam, dy 't him dei oan dei dêroan to bûten giet (*hy wist nei de flessen*) en sa it heechste libbenslok ek fen sin neibestanden forwoestet, dy past sok in deksel op sîn rûsige holle, hwer 't er mei nei 't tsiustere grêf dommelt, net oars neilittende as skande, earmoede en fortriet.

(*Bokke alhiel beteutere, doart kik of mik sidze; Habeniks, dy 't yet net riucht skinde to witten hwa 't er dea wie en dos yet fôl goede hope wie, siocht nou ek allike betommele as sîn lotgenoaten of kin ek in hâlding oannimme krekt as er útfarre scil.*)

(*tsjin allegeare.*)

En ik, bêste frûnden en forwanten, ik wie sa sik net as 't wol skinde, ik ha jimme allegearre ris op 'e proeve set, hwa 't jimme wol wieren, net allinne in wirden mar ek in deden en ik ha dit beslút fêststeld, dat as jimme in jim' fjirder libben de lessen en formoanningen jimme disse jûnd in ûnderskiedene formen joun, goed in acht nimme en trou opfolgje wolle, den scil jim' as a fgedwaalde scharpen wer ta de kudde rekkene wirde en ienkear as my de kreften ûntfalle, foar jimme libben lang wol besorge wirde, hwent om nou ek mar alles to sidzen hwet my op 't herte leit, kin 'k jimme sonder greatspraek meidiele, dat mîn besittingen ek in Eastînje fen greater omfang binne as jimme miene en dy allegearre scille ienkear greatendiels jimme eindom wirde, krekt nei de miette fen jimme deugden en fortsjinsten, towile ik boppedien it beswier fen 'e f 300.—, dy 't jimme jierliks oan mîn boarman Ruerd útkeare matte, allicht foar mîn rekkening nimme scil. Geloaf jimmer oan in riuchtfeardigheid, stridt steas mei alle earlike wapens tsjin 't kwea fen disse wrâld en boppenal tsjin 't kwea, dat Skiedam us brouwt.

SIMEN.

Ja, Omke! it is wier dat mîn tekoartkomsten ek tsjin oer jo vele west binne, mar dat ik

dêrom oan sa'n greate smaed bleat stean moaste, lik as hjir disse jûnd, dat hie 'k nea tinke kinnen.

v. WATEREN.

Harkje ris, neef Simen, alles hwet hjir jûnd foarfallen is, dat bliuwt foar altîd ûnder ûs, dêr kinne jy fêst op oan; mocht it mar ta betterskip tsjinje fen ûs allegear, in dy sin dat ûs waerde as minsk er troch forhege wirdt.

HABENIKS (*wilst er v. Wateren de hând jout.*)

Ik wensch m'n heilig voorneme om steeds naar die verhooging te streve met m'n handdruk te bevestige.

JAN (*fen siden.*)

Nog altîd op 'e forkearde poalshichte.

v. WATEREN.

Arbeid adelt, minhear v. Habeniks, as jy ienkear ta rîkdom en wolfeart komme meye, forjit den dy gouden spreuke net, lik as safolle greaten fen ûs tid, hwent den seil de wirkman út it lie-men hutsje jo net allinne achtsje en eare, mar sels foar jo in it fiûr gean as de need oan de man komt.

BOKKE.

Ik bin as skildige straft Omke, dat fiel ik en seil den foart oan ek min bêst dwaen my sels te oerwinnen om sa fen slaef wer in fry man to wirden.

v. WATEREN.

Dat docht my goed neef Bokke, dy rûnde wirden fen jo to hearren, hâld moed in de swiere strid dy 't jo wachtet, in de oerwinning sels scil jy al in greate beljeanning fine.

SIMEN (*wilst er nei v. Wateren giet.*)

Ik wol it skeel ek bylidze Omke en alles forjitte en forjaen, mîn dieden scille den hoapje ik foart-oan ek in oerienstimming wêse mei mîn wirden.

v. WATEREN.

Den scille jy heechachte wirde, neef Simen! net allinne troch my mar troch de hiele maetskippy, dy sonder de geast fen 't kristendom in kâld ûtsiean ha moast, ja licht ûnderst boppe keard wirde scoe troch it materialisme fen disse ieuw.

DOKTER.

Zoo komt na regen Zonneschijn,
Na duisternis weer licht,
De waarheid overwint den schijn,
En droefheid zal weer vreugde zijn,
Doe ieder trouw z'n plicht!

JAN (*dy 't in mannich briefkes út
'e bûse krige hat en oan elts
fen't selskip der ien fen jowt.*)

Dêr ha jimme mîn slotwird, dat mat songen wirde,

fâl dêrom mar efkes mei in, de ein seil den harmonie wêse.

Wise fen in hiel bekend skoallesankje.

Lit ús friûnden allegear
 Nou as friûnden fuskje,
 Dwaen as troue sibben
 Sa 't beheart in 't libben.
 Kom slute wy de iendrachtsbând
 En drukke wy elkoar de hând;
 Den libje wy wer bly, bly, bly,
 Den libje wy wer bly.

As me elkoar de wierheid seit
 Dat 's faek hird to hearren,
 Mar is 't kwea wer buten
 En de skeel wer sluten,
 Den drukke wy elkoar de hând
 En slute in fester friundebând;
 Den libje wy wer bly, bly, bly,
 Den libje wy wer bly.

*(In 't siongen wei ha se elkoar de hând joun
 en ien of wol beide ferskes kinne herhelle
 wirde.)*

It Gordin falt.

Wol min it stik in *two* bidriuwen spilje, den kin foar de earste útkomste it gordin falle nei 't siongen fen Jan en Dokter op side 43 of mei in litse wiiging efkes earder of letter, b. f. foart nei 't sidzen fen Jan: . . . see Gísbert Japix sidze as er in mîn skoannen stie, en in dat gefal sels in hiele foroaring fen toaniel pleats hawwe kinne, as min dêr belang in stelt.